

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور
۲۶. بودجه حوزه رسانه و ارتباطات جمعی
(صداوسیما، شورای نظارت، خبرگزاری جمهوری اسلامی و ...)

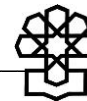
معاونت پژوهش‌های اجتماعی - فرهنگی
دفتر: مطالعات آموزش و فرهنگ

دوره یازدهم - سال اول
شماره ثبت: ۳۰۰
شماره چاپ:
تاریخ چاپ:
کد موضوعی: ۲۷۰
شماره مسلسل: ۱۷۳۲۷
دی‌ماه ۱۳۹۹

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	خلاصه مدیریتی.....
۲	مقدمه.....
۳	بخش اول - سیاست‌های رسانه‌ای دولت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰.....
۳	الف) تحلیل تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۰.....
۴	ب) تحلیل برنامه‌های ذیل فصل رسانه.....
۵	ج) تحلیل لایحه بودجه در خصوص دستگاه‌های رسانه‌ای.....
۹	بخش دوم - مطابقت سیاست‌های دولت با اسناد بالادستی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰.....
۹	الف) بودجه‌های مصوب طرح‌های کلان فضای مجازی جهت اعمال در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰.....
۹	ب) الزامات و تکالیف بالادستی قانون بودجه سال ۱۴۰۰ در مورد رسانه.....
۱۱	پ) خلأها و کاستی‌های برنامه‌ای لایحه بودجه سال ۱۴۰۰.....
۱۳	پیشنهادها.....
۱۵	پیوست.....
۲۱	منابع و مآخذ.....

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور
۲۶. بودجه حوزه رسانه و ارتباطات جمعی
(صداوسیما، شورای نظارت، خبرگزاری جمهوری اسلامی و ...)

خلاصه مدیریتی

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، حدود ۳،۳۸۱ میلیارد تومان برای فصل رسانه در نظر گرفته شده است. این مبلغ حدود ۲۵ درصد از اعتبارات امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری است. کل اعتبارات برنامه‌های فصل رسانه (جاری و عمرانی) نسبت به مصوب سال ۱۳۹۹، ۳۸ درصد و اعتبارات هزینه‌ای و عمرانی برنامه‌های حوزه رسانه در این لایحه نیز نسبت به مصوب سال ۱۳۹۹ به ترتیب ۳۷ و ۵۹ درصد افزایش داشته است. بررسی دو حکم پیش‌بینی شده در تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ بیانگر آن است که دولت در اجرای تکلیف مندرج در ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه مفاد قانون را رعایت نکرده است.

در خصوص برنامه‌های ذیل خبرگزاری جمهوری اسلامی، ضمن اینکه انتظار می‌رود تفکیک اعتبارات «انتشار نشریات خبرگزاری جمهوری اسلامی» از دیگر مطبوعات شفافیت مالی این برنامه را افزایش دهد، نگرانی‌هایی را هم ایجاد کرده است، زیرا وقتی نهاد مطبوعاتی ذیل دولت بودجه مجزا داشته باشد دولت کمتر ترغیب به حمایت از دیگر مطبوعات خواهد شد. نکته منفی دیگر اینکه امکان عدم کنترل هزینه‌های این برنامه نیز وجود دارد چراکه ممکن است نهاد فوق طرح‌های توسعه‌ای غیرضرور تعریف کرده و به تبع حجم و بودجه آن نیز هر ساله افزایش یابد. چنانکه از ابتدای تعریف این برنامه در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ تاکنون از رشد چشمگیری برخوردار بوده است.

جداول بخش پیوست این گزارش نیز نشان می‌دهد سهم دستگاه‌های مختلف از محل اعتبارات

فصل رسانه به این شرح است:

۱. حدود ۲،۸۳۵ میلیارد تومان برای صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران،
۲. حدود ۳۵۴ میلیارد تومان برای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی،
۳. حدود ۱۷۵ میلیارد برای خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)،
۴. حدود ۸ میلیارد تومان برای شورای نظارت بر صداوسیما،
۵. مبلغ ۷۰۰ میلیون تومان برای کتابخانه آیت‌ا... مرعشی نجفی.
۶. حدود ۵۰۰ میلیون تومان برای خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)،

افزون بر این، درباره بودجه صداوسیما باید توجه داشت علاوه بر مبلغ ۲,۸۳۵ میلیارد تومان اعتبارات فصل رسانه برای این سازمان اعتباری بالغ بر ۲,۸۵۰ میلیارد تومان به‌عنوان درآمد اختصاصی برای این سازمان برآورد شده که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۹ حدود ۳۰ درصد افزایش یافته است. همچنین در ردیف‌های متفرقه بابت تأدیه بدهی سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران مبلغ ۶۰ میلیارد تومان برای خدمات سیگنال‌رسانی، ارتباطی و سرویس‌های دریافتی شرکت ارتباطات زیرساخت پیش‌بینی شده است.

مطلب قابل توجه دیگر در مورد بودجه صداوسیما آن است که به موجب ماده (۹۳) قانون برنامه ششم، دولت مکلف بود حداقل هفت‌دهم درصد از بودجه عمومی را برای صداوسیما لحاظ و تخصیص دهد. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مبلغ فوق از بودجه عمومی دولت معادل ۶,۵۰۸ میلیارد تومان خواهد شد. در حالی که مجموع کمک دولت در ردیف اصلی و از محل‌های دیگر (معادل مبلغ ۱۵۰ میلیون یورو) به صداوسیما در این لایحه ۴,۷۸۵ میلیارد تومان است که نسبت به تکلیف دولت مقرر در ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه حدود ۱,۷۲۳ میلیارد تومان کمتر است.

بنابراین مجموع اعتبارات پیش‌بینی شده برای سازمان صداوسیما در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور شامل اعتبارات هزینه‌ای، عمرانی، ارزی، اختصاصی و متفرقه حدود ۷,۶۳۵ میلیارد تومان است. در خصوص جبران کسری بودجه صداوسیما باید توجه داشت اگرچه در بند «ج» ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، بستر مناسبی برای افزایش منابع مالی سازمان صداوسیما از محل بودجه عمومی دولت ایجاد شده و آیین‌نامه اجرایی این بند، توسط چندین دستگاه تهیه و به تصویب هیئت وزیران رسیده است و تاکنون اعتباراتی محدودی به مرحله عقد قرارداد با دستگاه‌های اجرایی نیز رسیده است، با وجود این، در مورد تحقق تمام اعتبارات پیش‌بینی شده در این بند تردید وجود دارد.

مقدمه

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، حدود ۳,۳۸۱ میلیارد تومان برای فصل رسانه در نظر گرفته شده است و داده‌های پراکنده دیگری در تبصره‌ها، جداول اصلی و متفرقه و پیوست‌های این لایحه درباره رسانه‌ها یافت می‌شود که از تحلیل و بررسی مجموع آنها می‌توان به اولویت‌ها، سیاست‌ها و رویکردهای دولت در خصوص موضوع رسانه پی‌برد و گزارش حاضر با همین هدف تهیه و تنظیم شده است. در بخش اول این گزارش براساس داده‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ رویکردهای دولت در تبصره‌ها، برنامه‌ها و دستگاه‌های حوزه رسانه احصا شده (الف)، در بررسی تبصره‌ها بند «ک» تبصره «۹» بررسی شد. در ادامه، برنامه‌های رسانه‌ای در مقایسه با برنامه‌های مشابه قانون سال ۱۳۹۹ از حیث عنوان برنامه، اقدامات و نوسان اعتبارات هزینه‌ای و عمرانی بررسی و تحلیل شده است (ب) و در پایان این بخش نحوه توزیع این مبلغ میان چهار دستگاه اجرایی

مهم رسانه‌ای یعنی سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، خبرگزاری جمهوری اسلامی، خبرگزاری دانشجویان ایران و شورای نظارت بر صداوسیما به تصویر کشیده و تغییرات محسوس توزیع این منابع در ردیف‌های هزینه‌ای و عمرانی نسبت به قانون سال ۱۳۹۹ تحلیل شده است. در بخش دوم ابتدا الزامات و تکالیف بالادستی مانند احکام قانون برنامه ششم و قانون احکام دائمی برنامه‌های کشور و نیز اساسنامه مرکز ملی فضای مجازی (مصوب شورای عالی فضای مجازی) که به تأیید مقام معظم رهبری رسیده است، احصا شده (الف) و در ادامه خلأها و کاستی‌های موجود در لایحه بودجه نسبت به این احکام تطبیق داده شده است (ب) و در پایان پیشنهادها مبتنی بر تحلیل‌های فوق ارائه شده است.

بخش اول - سیاست‌های رسانه‌ای دولت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

الف) تحلیل تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

۱. بند «ک» تبصره «۹»

به استناد بند «پ» ماده (۹۲) قانون برنامه ششم توسعه، وزارت ورزش و جوانان و سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران مکلفند درآمدهای تبلیغاتی ناشی از پخش مسابقات ورزشی را به ردیف در آمدی شماره ۱۴۰۱۸۴ نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نمایند. وجوه واریزی از محل ردیف ۴۹-۵۳۰۰۰۰ مندرج در جدول شماره این قانون به نسبت ۳۰ درصد در اختیار وزارت ورزش و جوانان (برای کمک به فدراسیون‌های مربوطه) و ۷۰ درصد در اختیار سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران قرار می‌گیرد. در خصوص بند فوق، موارد زیر حائز اهمیت است:

الف) هرچند بند «ک» تبصره «۹» لایحه بودجه به حکم بند «پ» ماده (۹۲) قانون برنامه ششم توسعه استناد نموده لکن به نظر می‌رسد:

۱. تشریفات قانونی مذکور در حکم برنامه ششم هم از جهت اینکه مقرر بوده تا پایان سال اول اجرای برنامه به این تکلیف عمل شود و هم اینکه «پیش‌بینی تمهیدات قانونی» با مشارکت سازمان صداوسیما صورت گیرد، رعایت نشده و با قانون برنامه ششم مغایرت دارد.

۲. درآمدهای تبلیغاتی ناشی از پخش مسابقات ورزشی مصرح در قانون برنامه ششم، فقط شامل درآمد حاصل از تبلیغات بازرگانی صداوسیما که قبل، حین و بعد از پخش مسابقات ورزشی کسب می‌کند نبوده، بلکه علاوه بر تبلیغات محیطی شامل درآمدهای حاصل از پخش مسابقات ورزشی در رسانه‌های اجتماعی مانند vodها نیز می‌شود که در این حکم پیش‌بینی نشده است. توضیح بیشتر اینکه مسابقات ورزشی صرفاً با دوربین‌های صداوسیما فیلمبرداری و ضبط می‌شود، ولی علاوه بر صداوسیما، فضای مجازی (خبرگزاری‌ها، سایت‌ها و وبسایت‌ها و vodها) نیز که این مسابقات را به صورت زنده یا غیرزنده پخش می‌کنند و از قبل پخش این مسابقات درآمدهای تبلیغاتی کسب می‌کنند مشمول عنوان «درآمدهای تبلیغاتی ناشی از پخش مسابقات ورزشی» هستند.

ب) با توجه به چالش‌های پیش‌روی باشگاه‌های ورزشی کشور و ممنوعیت پرداخت هرگونه وجهی از محل بودجه عمومی کشور به این باشگاه‌ها (به موجب ماده (۱۳) قانون برنامه پنجم توسعه و حکم تبصره «۲» ماده (۹۴) قانون برنامه ششم توسعه)، پیش‌بینی قانونگذاری برای جبران این ممنوعیت از طریق کسب عواید حاصل از محل درآمدهای تبلیغاتی ناشی از پخش مسابقات ورزشی در قالب بند «پ» ماده (۹۲) قانون برنامه ششم؛ اقدامی مثبت تلقی می‌شود.

ج) همچنین باید توجه داشت محل اصلی تأمین اعتبارات مالی صداوسیما، بودجه عمومی کشور است و درآمدهای ناشی از تبلیغات بازرگانی به‌عنوان درآمد اختصاصی به حساب خزانه کشور واریز می‌شود تا از طریق بودجه سنواتی برای برنامه‌های پیش‌بینی شده هزینه شود، لذا تکلیف سازمان به پرداخت مبلغ ۱۵۰ میلیارد تومان از این محل می‌تواند سازمان را در اجرای برنامه‌ها و اقدامات و فعالیت‌های مشروح با مشکل مواجه کند.

ب) تحلیل برنامه‌های ذیل فصل رسانه

نکته شایان توجه در خصوص برنامه‌های ذیل فصل رسانه بودجه سال ۱۴۰۰ آن است که همه برنامه‌ها در این لایحه کاملاً مطابق برنامه‌های قانون بودجه سال ۱۳۹۹ هستند و از این‌رو مقایسه برنامه‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ با قانون بودجه سال ۱۳۹۹ میان برنامه‌های مشابه انجام شده است. در ادامه یافته‌های حاصل از این بررسی آمده است:

۱. اعتبار برنامه انتشار نشریات سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی

این برنامه برای نخستین‌بار در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ با اعتباری معادل ۱۳ میلیارد تومان به برنامه‌های فصل رسانه افزوده شد. دلیل این امر عبارت بود از اینکه در سال‌های قبل با وجود اینکه خبرگزاری جمهوری اسلامی مجوز انتشار نشریه داشته است، اما از طریق بخش غیردولتی و یا مساعدت‌های غیرمتمرکز هزینه‌های چاپ و انتشارات خود را تأمین می‌کرد. این موضوع مورد ایراد نهادهای نظارتی واقع شد، به همین دلیل در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ مقرر شد که از طریق این برنامه جدید، هزینه‌های مزبور به‌طور مستقیم تأمین شود. این روند عیناً در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ بدون رشد تکرار شد، در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ اعتبارات این برنامه به مبلغ ۱۵ میلیارد تومان و در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ با رشد ۴۶ درصدی به میزان ۲۲ میلیارد تومان رسید. حال در برآورد سال ۱۴۰۰ با رشد ۳۶ درصدی این مبلغ به ۳۰ میلیارد تومان رسید.

این سیاست از نظر قطع وابستگی بودجه این نهاد به تأمین‌کنندگان غیرعمومی و در نتیجه عدم تأثیرپذیری از حامیان مالی مثبت ارزیابی شده و از منظر شفافیت بودجه و امکان نظارت‌پذیری نیز حائز اهمیت است لکن از نقطه نظر تشویق دولت به حمایت از مطبوعات نقطه منفی به حساب می‌آید، زیرا نهاد

مطبوعاتی ذیل دولت بودجه مجزا داشته و از این جهت دولت کمتر ترغیب به حمایت از مطبوعات خواهد شد. نکته منفی دیگر اینکه امکان عدم کنترل هزینه‌های این برنامه نیز وجود دارد چون ممکن است نهاد فوق طرح‌های توسعه‌ای غیرضرور تعریف کرده و به تبع حجم و بودجه آن نیز هرساله افزایش یابد. چنانکه از ابتدای تعریف این برنامه در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ تاکنون رشدی حدود ۲۳۰ درصدی داشته است.

۲. جبران نسبی کاهش قابل توجه اعتبارات برنامه «ساماندهی و توسعه رسانه‌ها و فعالیت فرهنگی دیجیتال»

اعتبارات این برنامه در بودجه سال ۱۳۹۹، نسبت به قانون سال ۱۳۹۸، حدود ۱۷ درصد کاهش یافت. کاهش‌ی که در سال گذشته با توجه به رشد استفاده شهروندان از رسانه‌های اجتماعی دیجیتال و افزایش آسیب‌های فرهنگی - اجتماعی آنها جای تأمل داشت. حالا این برنامه در لایحه امسال با رشد ۵۶ درصدی مواجه شده که بالاترین رقم افزایش اعتبارات هزینه‌ای در فصل رسانه است و این نکته‌ای مثبت است. اهتمام بیشتر دولت به ساماندهی این فضا و تأمین محتوای فرهنگی مناسب برای آن امری ضروری است. درواقع با توجه به چرخشی که در مجاری ارتباطی کشور به وجود آمده و در سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه نیز انعکاس داشته است، انتظار می‌رود که در جهت‌گیری‌های بودجه نیز این سیاست‌ها بیشتر مد نظر قرار گیرد. برای مثال بند «۳۳» سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه به گسترش محتوا در فضای مجازی براساس نقشه مهندسی فرهنگی کشور تا حداقل پنج برابر وضعیت کنونی و بومی‌سازی شبکه‌های اجتماعی تصریح می‌کند. همین امر باعث ایجاد این مطالبه می‌شود که به موازات اینکه اعتبارات قابل توجهی برای برنامه‌های مربوط به تولید محتوا، شکاف دیجیتالی و اطلاعاتی و صیانت‌های فرهنگی و اجتماعی در فضای مجازی برای دستگاه‌های اجرایی که متولی زیرساخت هستند، در نظر گرفته می‌شود، برای وجه فرهنگی - رسانه‌ای آن هم اعتبار مناسب با جهت‌گیری فرهنگی و نیازهای مبتنی بر سواد رسانه‌ای پیش‌بینی شود. از این رو باید گفت گرچه در بودجه امسال افزایش قابل توجهی برای این برنامه مد نظر است، اما کماکان جبران کاهش بودجه سال گذشته را نمی‌کند.

شایان ذکر است مبلغ ۷۰۰ میلیون تومان از محل اعتبارات این برنامه برای دیجیتال‌سازی کتب و منابع خطی و چاپی برای کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی (۱۱۴۱۰۰) در لایحه سال ۱۴۰۰ پیش‌بینی شده است که مشابه سال گذشته است.

ج) تحلیل لایحه بودجه در خصوص دستگاه‌های رسانه‌ای

دو دستگاه اجرایی مهم حوزه رسانه، سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران و سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا) هستند. در این قسمت علاوه بر دو دستگاه فوق رویکرد دولت نسبت به بودجه خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا) و شورای نظارت بر صداوسیما تحلیل شده است.

۱. سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران

۱-۱. افزایش ۳۷ درصدی بودجه عمومی صداوسیما

اعتبارات هزینه‌ای این سازمان در لایحه سال ۱۴۰۰ نسبت به قانون سال ۱۳۹۹، حدود ۳۷ درصد افزایش پیدا کرده و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیز حدود ۵۹ درصد افزایش یافته است. به‌طور کلی بودجه این سازمان در ردیف ۲۸۳۵۰۰ حدود ۳۸ درصد افزایش یافته است. همچنین در قانون سال گذشته از محل صندوق توسعه ملی، برای این سازمان ۱۵۰ میلیون یورو کمک در نظر گرفته شده بود که با توجه به دستور اخیر رهبر انقلاب مبنی بر حذف بند «ه» تبصره «۴» و تأمین این میزان از منابع عمومی بودجه کشور، باید دید در پیشنهاد نهایی دولت چه اتفاقی برای جبران این مبلغ خواهد شد.^۱

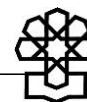
۱-۲. عدم انجام تکلیف قانونی نسبت به ماده (۹۳) قانون برنامه ششم

به موجب ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه، دولت مکلف بوده از ابتدای اجرای قانون برنامه در قالب بودجه سنواتی، سهم خود را در تأمین بودجه سازمان صداوسیما حداقل به میزان هفت‌دهم درصد بودجه عمومی دولت لحاظ و تخصیص دهد. منابع بودجه عمومی دولت براساس لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ حدود ۹۳۰ هزار میلیارد تومان است که طبق ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه حداقل کمک دولت به سازمان معادل ۶،۵۰۸ میلیارد تومان خواهد شد. در حال حاضر مجموع اعتبارات پیش‌بینی شده اعم از اعتبارات هزینه‌ای، عمرانی و با فرض جبران مبلغ ۱۵۰ میلیون یورو از محل منابع بودجه عمومی کشور با احتساب هر یورو ۱۳ هزار تومان، (هرچند که براساس نرخ فعلی سامانه نیما و سنا این نرخ برای هر یورو بالغ بر ۳۰ هزار تومان است) معادل ۴،۷۸۵ میلیارد تومان است که با این حساب میزان کسری بودجه سازمان نسبت به ۰/۷ درصد مبلغ ۱،۷۲۳ میلیارد تومان خواهد بود و دولت به تکلیف خود عمل نکرده است (البته با توجه به محدودیت منابع در سال ۱۴۰۰ و عدم تحقق درآمدهای پیش‌بینی شده در برنامه توسعه این موضوع دور از انتظار نیست). خاطرنشان می‌شود، مجموع اعتبارات صداوسیما در لایحه پیشنهادی سال ۱۴۰۰ در مقایسه با بودجه مصوب سال ۱۳۹۹ به میزان ۲۴ درصد و معادل ۹۳۴ میلیارد تومان افزایش داشته است.

۱-۳. افزایش ۳۰ درصدی سقف درآمد اختصاصی

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مبلغ ۲،۸۵۰ میلیارد تومان اعتبار به‌عنوان درآمد اختصاصی برای سازمان

۱. رهبر انقلاب در مورخ ۱۳۹۹/۹/۲۳ و پس از ارسال لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ به مجلس، در پاسخ به درخواست رئیس‌جمهور با توجه به موافقت خود با کاهش سهم صندوق توسعه ملی به ۲۰ درصد دو شرط را لحاظ کردند:
 ۱. سهم صندوق توسعه ملی برای فروش نفت خام، میعانات گازی و مازاد بر یک میلیون بشکه در روز، ۲۸ درصد منظور گردد و کلیه تسهیلات سررسید شده دولت از صندوق توسعه ملی از محل سهم دولت از مازاد مذکور پرداخت گردد.
 ۲. کلیه مصارفی که در بودجه سال ۱۳۹۹ از محل منابع صندوق توسعه ملی تأمین مالی گردیده‌اند (موضوع بند «ه» تبصره «۴» ماده‌واحد)، در بودجه سال ۱۴۰۰ از محل منابع بودجه عمومی تأمین مالی گردند. برداشت از منابع صندوق توسعه ملی برای مصارف بودجه سال ۱۴۰۰ مجاز نمی‌باشد.

صداوسیما پیش‌بینی شده که این مبلغ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۹، ۶۵۰ میلیارد تومان افزایش نشان می‌دهد. با احتساب درآمد اختصاصی فوق مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای این سازمان در لایحه بودجه سال آتی با فرض جبران مبلغ ۱۵۰ میلیون یورو، ۷,۶۳۵ میلیارد تومان است.

شایان توجه است سهم درآمد اختصاصی از مجموع اعتبارات صداوسیما حدود ۳۷/۵ درصد است که این موضوع نگرانی از بابت رواج مصرف‌گرایی، فاصله گرفتن از مأموریت‌ها و رسالت‌های صداوسیما، حرکت به سمت کالایی شدن مخاطب و لطمه به اعتماد عمومی نسبت به سازمان را به دنبال داشته و بیم تبدیل شدن این سازمان به یک بنگاه تبلیغاتی - اقتصادی سودآور را تشدید خواهد کرد.

گفتنی است در مجموع اعتبارات پیش‌بینی شده برای سازمان صداوسیما در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور شامل اعتبارات هزینه‌ای، عمرانی، ارزی، اختصاصی و متفرقه حدود ۷,۶۹۵ میلیارد تومان است.

۲. رشد ۴۰ درصدی بودجه خبرگزاری جمهوری اسلامی

اعتبارات خبرگزاری جمهوری اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، ۴۰/۵ درصد رشد داشته است. اعتبارات خبرگزاری جمهوری اسلامی ۵/۱۷ درصد کل اعتبارات برنامه‌های حوزه رسانه است.

اهداف و وظایف سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی در قالب دو برنامه هزینه‌ای انجام می‌شود. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور مبلغ ۱۴۱ میلیارد تومان اعتبار به «برنامه تولید و انتشار خبر» و ۳۰ میلیارد تومان به برنامه «انتشار نشریات سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی» اختصاص داده شده است. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این سازمان رسانه‌ای نیز ۴ میلیارد تومان است که ذیل برنامه «تولید و انتشار خبر» در قالب دو فعالیت «احداث ساختمان خبرگزاری» و «تعمیرات اساسی و خرید ساختمان و تجهیزات و ماشین‌آلات و لوازم اداری» تعبیه شده است.

۳. افزایش ۴۳ درصدی بودجه شورای نظارت بر صداوسیما

اعتبارات هزینه‌ای این شورا حدود ۴۴ درصد و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آن ۲۰ درصد افزایش داشته است و در مجموع بودجه این شورا حدود ۴۳ درصد افزایش را نشان می‌دهد. این بیشترین میزان افزایش بودجه در میان دستگاه‌هایی است که اعتبار خود را از فصل رسانه دریافت می‌کنند.

۴. رشد ۴۲/۵ درصدی بودجه خبرگزاری دانشجویان ایران

اعتبارات هزینه‌ای این خبرگزاری در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ نسبت به قانون سال ۱۳۹۹، حدود ۴۲/۶۷ درصد و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آن نسبت به قانون سال ۱۳۹۹، ۳۰ درصد رشد داشته است. در مجموع کل بودجه این خبرگزاری حدود ۴۲/۵ درصد رشد پیدا کرده است.

شایان ذکر است اعتبارات هزینه‌ای این خبرگزاری از محل جهاد دانشگاهی در قالب کمک به خبرگزاری دانشجویان ایران و اعتبارات تملک دارایی سرمایه ای آن از فصل رسانه تأمین می‌شود. - در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ اعتبارات خبرگزاری دانشجویان از محل برنامه (۱۷۰۵۰۳۰۰۰۰) «تولید، حفظ، معرفی و انتشار علم و فناوری» به مبلغ ۵۲۰ میلیون تومان اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای برای این دستگاه پیش‌بینی شده است.

تحلیل کلی اعتبارات دستگاه‌ها

همان‌گونه که در بخش‌های پیشین اشاره شد، بیشترین افزایش اعتبار برای شورای نظارت بر صداوسیما و کمترین آن برای سازمان صداوسیما بود. همچنین حدود ۲۹۷۵ میلیارد تومان از اعتبارات فصل رسانه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، مربوط به برنامه هزینه‌ای است، در حالی که تنها حدود ۲۲۰ میلیارد تومان از این اعتبارات به بخش عمرانی اختصاص یافته است. به بیان ساده‌تر، حدود ۹۳ درصد این بودجه هزینه‌ای و ۷ درصد آن عمرانی است. با توجه به ضرورت تقویت زیرساخت‌ها و جنبه فنی کار رسانه‌ای، پیشنهاد می‌شود تناسب میان بودجه هزینه‌ای و عمرانی مد نظر قرار گیرد. البته اعتبارات عمرانی با توجه به افزایش هزینه‌ها در این حوزه، نسبت به بودجه مصوب سال ۱۳۹۹، حدود ۵۹ درصد افزایش داشته است اما این میزان همچنان رضایت‌بخش نیست.

همچنین با توجه به نگرانی‌های فرهنگی و اقتصادی کارشناسان فرهنگی و اقتصادی درباره برآورد صورت گرفته برای تبلیغات بازرگانی صداوسیما، گرچه رقم افزایش سقف تبلیغات بازرگانی در بودجه امسال حدود ۳۰ درصد است، اما پیش‌بینی این رقم بدون وجود شاخص‌های خاص اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی محل تأمل است. علاوه بر این، در حال حاضر نارضایتی زیادی از این تبلیغات در میان تولیدکننده‌های متوسط و خرد، مخاطبان و حتی کارکنان بخش‌های دیگر صداوسیما (غیربازرگانی) از حیث لطمه خوردن به اعتماد رسانه وجود دارد.

با توجه به آنکه صداوسیما بزرگ‌ترین و تأثیرگذارترین رسانه رسمی نظام، زبان و چهره جمهوری اسلامی و به مثابه دانشگاه عمومی است که در حال مقابله با تبلیغات شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی‌زبان و فضای مجازی است، علاوه بر اینکه ضرورت دارد دولت‌ها بودجه مربوط به تبلیغات بازرگانی را از محل‌های دیگر تأمین کنند، باید پیوست‌های فرهنگی و اقتصادی متناسب با سیاست‌های کلی نظام، برای نمونه اقتصاد مقاومتی و صیانت فرهنگی تهیه شود و از این رو باید به پیوست‌نویسی برای چنین بودجه‌هایی توجه داشت. همزمان پیشنهاد می‌شود هرگونه افزایش اعتبار صداوسیما از محل اعتبارات عمومی، منوط به کاهش درصدی از سقف درآمدهای تبلیغات بازرگانی باشد.

بخش دوم - مطابقت سیاست‌های دولت با اسناد بالادستی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

الف) بودجه‌های مصوب طرح‌های کلان فضای مجازی جهت اعمال در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ هر ساله بخش قابل توجهی از بودجه کشور برای طرح‌های بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات در نظر گرفته می‌شود. این طرح‌ها گاه به صورت محدود و دستگاهی هستند و گاهی نیز در قالب طرح‌های کلان ملی قابل تصور است. به طور مشخص ایجاد نظام استانداردهای تبادل اطلاعات بین دستگاهی موضوع تبصره «۱» بند «ث» ماده (۶۷) قانون برنامه ششم توسعه مصوب جلسه شماره ۵۴ مورخ ۱۳۹۷/۹/۲۴ شورای عالی فضای مجازی به عنوان طرح‌های کلان فضای مجازی شناخته می‌شوند. این طرح‌ها بعضاً چندین سال است که به صورت مداوم و با ردیف‌های بسیار کلان در بودجه سنواتی کشور درج می‌شوند و همواره سؤالات زیر را برای کارشناسان امر ایجاد کرده‌اند:

- چه کسی و بر چه مبنایی تعیین کرده است که اجرای این پروژه‌ها برای کشور ضروری است؟
- مسئولیت نظارت بر این طرح‌ها و تعیین شاخص‌های پیشرفت آنان با کیست؟
- فرایند نظارت بر پیشرفت این پروژه‌ها چگونه است؟
- میزان پیشرفت این پروژه‌ها چند درصد است؟

پرسش‌های فوق به انضمام بند «۱۱» ماده (۳) اساسنامه مرکز ملی فضای مجازی، که تسهیم و توزیع بودجه طرح‌های کلان یا فرادستگاهی مصوب شورای عالی باید از طریق ابلاغ اعتبار یا سایر روش‌های مصوب شورای عالی یا قوانین کشور انجام پذیرد. ضرورت حکم مشخص در قانون بودجه را دوچندان نموده است. لذا حکم زیر پیشنهاد می‌گردد:

ماده- براساس جزء «۱۱» ماده (۳) اساسنامه مرکز ملی فضای مجازی، این مرکز با هماهنگی سازمان برنامه و بودجه به عنوان متولی تسهیم و توزیع بودجه طرح‌های کلان یا فرادستگاهی که به تصویب شورای عالی فضای مجازی رسیده و در این قانون برای آن اعتبار در نظر گرفته شده از طریق ابلاغ اعتبار یا سایر روش‌های مصوب شورای عالی یا قوانین کشور تعیین می‌گردد.

ب) الزامات و تکالیف بالادستی قانون بودجه سال ۱۴۰۰ در مورد رسانه

۱. بند «د» ماده (۳۳) قانون برنامه ششم توسعه

تولید و پخش برنامه‌های آموزشی، ترویجی، مدیریت مصرف آب، بهبود کمی و کیفی محصولات کشاورزی و فراوری تولیدات، حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی کشور، بهره‌وری و انتقال یافته‌های علمی به بهره‌برداران، به سفارش و تأمین مالی وزارت جهاد کشاورزی توسط سازمان صداوسیما.

۲. بند «پ» ماده (۸۶) قانون برنامه ششم توسعه

صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران موظف است ضمن اختصاص بخشی از برنامه‌های شبکه‌های مختلف

به موضوع ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، حداقل ده درصد (۱۰٪) از تولیدات برنامه‌های هنری نمایشی خود را به این موضوع اختصاص دهد.

۳. تبصره «۱» ماده (۸۶) قانون برنامه ششم توسعه

صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی، آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی کشور، بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس و سایر نهادهای فرهنگی مکلفند جهت ارج نهادن به این چهره‌های ماندگار اقدام فرهنگی^۱ لازم را برای معرفی آنها انجام دهند.

۴. بند «ح» ماده (۹۲) قانون برنامه ششم توسعه

اصحاب فرهنگ، هنر، رسانه و صداوسیما که شغل خود را از دست می‌دهند تحت پوشش بیمه بیکاری قرار می‌گیرند. دولت در چارچوب لوایح بودجه سنواتی کمک‌های اعتباری را به این منظور در اختیار صندوق بیمه بیکاری قرار می‌دهد.

تبصره- آیین‌نامه اجرایی این بند ظرف مدت ۶ ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون به پیشنهاد مشترک وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران و سازمان تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

۵. بند «ب» ماده (۱۰۴) قانون برنامه ششم

سازمان صداوسیما مکلف است در برنامه‌های خود ترویج ازدواج، ضدارزش بودن طلاق و آسیب‌های اجتماعی آن برای زوجها و فرزندان، فرهنگ افزایش پابندی زوجها به خانواده و حفظ حرمت خانواده را به‌عنوان محورهای اصلی سبک زندگی اسلامی - ایرانی مد نظر قرار دهد.

اگرچه ردپای احکام مندرج در بندهای «۱» تا «۵» فوق‌الذکر در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ به‌وضوح مشاهده نمی‌شود، اما با توجه به برنامه‌های ذیل صداوسیما یعنی برنامه تولید و پخش صداوسیما مراکز استانی (۱۷۰۵۰۰۳)، برنامه تأمین و تولید در بستر فضای مجازی و شبکه‌های تعاملی (۱۷۰۵۰۰۴)، برنامه تأمین، تولید و پخش سیمای سراسری (۱۷۰۵۰۰۵) و برنامه تأمین، تولید و پخش صدای سراسری (۱۷۰۵۰۰۶) این احتمال وجود دارد که احکام مربوطه به‌عنوان اقدام-فعالیت ذیل این برنامه‌ها نهفته باشد.

۶. بند «پ» ماده (۹۲) قانون برنامه ششم توسعه

دولت مکلف است تا پایان سال اول اجرای برنامه با مشارکت سازمان صداوسیما و وزارت ورزش و جوانان، تمهیدات قانونی لازم درخصوص نحوه تقسیم درآمدهای تبلیغاتی ناشی از پخش مسابقات ورزشی را پیش‌بینی نماید.

هرچند بند «ک» تبصره «۹» لایحه بودجه به حکم بند «پ» ماده (۹۲) قانون برنامه ششم توسعه

۱. منظور چهره‌های ماندگار ایثار، جهاد و شهادت است.

استناد نموده لکن به نظر می‌رسد تشریفات قانونی مذکور در حکم برنامه ششم هم از جهت اینکه مقرر بوده تا پایان سال اول اجرای برنامه به این تکلیف عمل شود و هم اینکه «پیش‌بینی تمهیدات قانونی» با مشارکت سازمان صداوسیما صورت گیرد، رعایت نشده و با قانون برنامه ششم مغایرت دارد.

پ) خلأها و کاستی‌های برنامه‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

۱. ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه

دولت مکلف است از ابتدای اجرای قانون برنامه در قالب بودجه سنواتی، سهم خود را در تأمین بودجه سازمان صداوسیما حداقل به میزان هفت‌دهم درصد (۰/۷٪) بودجه عمومی دولت لحاظ و تخصیص دهد. افزایش اعتبار سازمان نسبت به سال پایه از محل این ماده جهت پوشش صد درصدی (۱۰۰٪) استان‌ها، توسعه کمی و کیفی برنامه‌های تولیدی (ملی، استانی و برون مرزی) پویانمایی (انیمیشن)، مستند و فیلم‌ها و سریال‌های فاخر و توسعه فنی هزینه می‌شود و هرگونه افزایش حقوق و مزایا جز به تناسب سایر بخش‌های کشور که در بودجه سنواتی مشخص می‌شود، ممنوع است. سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران گزارش سالیانه این ماده را به مجلس شورای اسلامی ارائه می‌کند.

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ درصد فوق از بودجه عمومی دولت معادل ۶,۵۰۸ میلیارد تومان خواهد شد. در حالی که مجموع کمک دولت (در ردیف اصلی و با فرض جبران مبلغ ۱۵۰ میلیون یورو از محل منابع بودجه عمومی کشور) به صداوسیما در این لایحه ۴,۷۸۵ میلیارد تومان است که نسبت به تکلیف دولت حداقل ۱,۷۲۳ میلیارد تومان کسری دارد.

گفتنی است تاکنون، سازمان صداوسیما گزارشی از عملکرد خود در خصوص افزایش پوشش، توسعه کمی و کیفی برنامه‌های تولیدی، پویانمایی و... از محل این منابع به سازمان برنامه و بودجه ارائه نکرده و اطلاعاتی در خصوص گزارش سازمان صداوسیما به مجلس شورای اسلامی ارائه نشده است.^۱

براساس ماده (۹۳) برنامه ششم اعتبارات لازم جهت تولید پویانمایی، مستند، فیلم‌ها و سریال‌های فاخر باید در بودجه سنواتی دیده می‌شده است، نگاهی به تجربیات ارزنده تلویزیون در دهه‌های گذشته در تولید سریال‌های راهبردی و فاخری چون یوسف پیامبر، مختارنامه و... نشان از تأثیرگذاری این سریال‌های ارزشمند آن‌هم فراتر از مرزهای کشور و در سطح جهان اسلام بوده است. سریال‌هایی که صرفاً جنبه سرگرمی نداشته و به تربیت هدفمند و مؤثر جامعه پرداخته‌اند.

این بعد از وظیفه حیاتی سازمان صداوسیما در طی سال‌های اخیر و به دلایل متعدد کمتر مورد توجه قرار گرفته است. شایسته است با توجه به مختصات کنونی جمهوری اسلامی ایران و خصوصاً در دهه ۱۳۹۰ و اتفاقاتی چون نابودی داعش در کشورهای منطقه و افزایش ضریب نفوذ کشورمان در منطقه،

۱. گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۷، تهران، سازمان برنامه و بودجه کشور، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات، ۱۳۹۸، ص ۴۸۰.

این مهم بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد. همچنین در بحث پویانمایی‌ها هم، با توجه به نیاز شدید داخلی و کشورهای جبهه مقاومت به محصولات پاک برای کودکان، ضرورت دارد توجه بیشتری به این مأموریت صداوسیما صورت گرفته و مجلس شورای اسلامی نیز در جریان عملکرد صداوسیما قرار گیرد.

۲. بند «چ» ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

همه دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مکلفند یک درصد (۱٪) اعتبارات هزینه‌ای خود به استثنای فصول ۱، ۴ و ۶ را طی قرارداد مشخص با سازمان صداوسیما صرف تولید برنامه برای فرهنگ‌سازی، آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی کنند.

اعتبارات پیش‌بینی شده در این بند در واقع جایگزین اعتباراتی است که پیش‌تر به‌عنوان مشارکت بخش خصوصی و دولتی در تأمین برنامه‌های صداوسیما جذب می‌شده است. یکی از اهداف پیشنهاد این بند در جهت مدیریت بهتر اعتبارات جذب شده از طریق مشارکت دستگاه‌های اجرایی در تأمین برنامه‌ها بوده است. اگرچه در بند «چ» ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، بستر مناسبی برای افزایش منابع مالی سازمان صداوسیما از محل بودجه عمومی دولت ایجاد شده و آیین‌نامه اجرایی این بند، توسط چندین دستگاه تهیه و به تصویب هیئت وزیران رسیده است و تا زمان تصویب قانون بودجه سال ۱۳۹۹ معادل ۱,۶۸۴ میلیارد ریال اعتبار به مرحله عقد قرارداد با دستگاه‌های اجرایی نیز رسیده است با وجود این، در مورد تحقق اعتبارات پیش‌بینی شده در این بند اتفاق نظر وجود ندارد و به همین دلیل بوده که تاکنون تنها ۹ میلیارد و ۴۰۰ میلیون تومان از طریق ۱۶ دستگاه اجرایی به حساب صداوسیما واریز شده است و الباقی در مرحله عقد قرارداد متوقف شده است، از آنجا که برخی دستگاه‌هایی که مشمول بند «چ» ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه می‌باشند وظیفه‌ای برای آگاهی‌بخشی و فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی لاقلاً از طریق صداوسیما ندارند برای مثال دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی، دستگاه‌های اطلاعاتی و حفاظتی و بسیاری از مؤسسات پژوهشی ضرورتی برای انجام این تکالیف ندارند. همچنین آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی سایر دستگاه‌های اجرایی می‌تواند از طریق روش‌های کم‌هزینه‌تر نظیر سامانه‌های اطلاع‌رسانی، انجام شود. بنابراین راهکار مشخص آن است که فقط دستگاه‌های اجرایی که آگاهی‌بخشی، اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی برای آنها ضروری است و منفعت همگانی را به دنبال دارد مانند نیروی انتظامی، سازمان محیط زیست، وزارت نیرو و ... شامل این الزام شوند. نکته شایان توجه آن است که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ به این موضوع اشاره‌ای نشده است.

۳. خلأ قانونی برای الزام وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به آموزش روزنامه‌نگاری بحران

کشور ایران همواره در معرض بحران‌های طبیعی مانند سیل، زلزله و بحران‌های انسان ساخت مانند آتش‌سوزی جنگل‌ها، جنگ، ترور، سوانح حمل‌ونقل قرار داشته است.

انعکاس این بحران‌ها و حوادث در رسانه‌ها، از چارچوب‌ها و استانداردهای خاصی در دنیا برخوردار است، به دلیل ضعف بنیان‌های آموزشی رسانه‌نگارهای رسانه‌های سنتی (مطبوعات، خبرگزاری‌ها، صداوسیما) از یکسو و رشد فزاینده رسانه‌های اجتماعی یا رسانه‌های فضای مجازی ازسوی دیگر، شاهد نوعی هرج‌ومرج و نابسامانی در انتشار اخبار و اطلاعات بحران‌ها و سوانح و حوادث در رسانه‌های ایران هستیم. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از طریق معاونت مطبوعاتی و دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی رسانه‌ها، خانه‌های مطبوعات کشور و همکاری با گروه‌های برجسته ارتباطات دانشگاه‌های کشور، می‌تواند اقدام به آموزش روزنامه‌نگاری بحران برای همه رسانه‌نگارهای کشور کند.

همچنین مرکز فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال این وزارتخانه که متولی ثبت و اعطای مجوز به رسانه‌های دیجیتال کشور است می‌تواند آموزش فعالان رسانه‌های دیجیتال و اجتماعی کشور را در حوزه روزنامه‌نگاری بحران برعهده گیرد.

تعداد روزنامه‌نگاران درگیر در بحران‌ها و حوادث کشور در رسانه‌های مکتوب و خبرگزاری‌ها و رسانه‌های دیجیتال اصلی کشور که مولد و تأثیرگذار هستند در گستره استان‌ها و تهران حدود ۵۰۰ نفر برآورد می‌شود.

بر این اساس هزینه برگزاری این دوره‌ها، طی یک سال ۲۵ میلیارد ریال برآورد می‌شود که در صورت تأمین آن از محل اعطای مجوز برداشت از یارانه مطبوعات قابل تأمین است. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ حدود ۲۵۰ میلیارد تومان بابت حمایت و ارتقای مطبوعات پیش‌بینی شده است.

گفتنی است این دوره‌های آموزشی باید با اولویت خبرنگاران صداوسیما و خبرگزاری جمهوری اسلامی که در سراسر کشور پراکنده‌اند و جریان اصلی خبر را در کشور به‌عهده دارند صورت پذیرد. البته این خلأ در حوزه‌های ضروری دیگر هم احساس می‌شود و اساساً نباید یارانه حمایت و ارتقای مطبوعات، صرفاً برای گرداندن امور جاری آنها صرف شود. درواقع توجه به جنبه ارتقا نیز مهم است و حتی یکی از آموزش‌ها می‌تواند آموزش‌های مرتبط با اقتصاد روزنامه‌نگاری و شیوه‌های نوین کسب درآمد باشد.

پیشنهادها

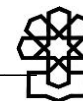
۱. با توجه به حذف بند «ه» تبصره «۴» لایحه بودجه که سالیانه صداوسیما مبلغ ۱۵۰ میلیون یورو از آن درآمد داشت و دستور رهبر انقلاب مبنی بر جبران این مبلغ از منابع عمومی بودجه، قاعدتاً دولت باید معادل این مبلغ را با احتساب هر یورو ۱۳ هزار تومان (معادل ۱،۹۵۰ میلیارد تومان) لحاظ و میان بودجه هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای توزیع کند. کم شدن این مبلغ حتی با پذیرش واقعی بودن هر یورو ۱۳ هزار تومان، به‌شدت به کسری بودجه این سازمان دامن می‌زند. در اینجا باید توجه

داشت که در توزیع این مبلغ، باید سهم بودجه عمرانی به نسبت جاری بیش از این افزایش یابد.

۲. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نباید یارانه حمایت و ارتقای مطبوعات را صرفاً برای گرداندن امور جاری آنها صرف نماید. از این رو موظف است تا سقف مبلغ ۲۵ میلیارد ریال از محل یارانه تخصیصی مطبوعات به منظور آموزش روزنامه‌نگاری بحران، در سه سطح رسانه‌نگارهای مکتوب و آنلاین و رسانه‌های اجتماعی با اولویت روزنامه‌نگاران صداوسیما و خبرگزاری جمهوری اسلامی اختصاص دهد.

۳. از آنجا که تسهیم و توزیع بودجه طرح‌های کلان یا فرادستگاهی مصوب شورای عالی باید از طریق ابلاغ اعتبار یا سایر روش‌های مصوب شورای عالی یا قوانین کشور انجام پذیرد. از این رو حکم زیر به عنوان تبصره در احکام بودجه درج گردد:

ماده- براساس جزء «۱۱» ماده (۳) اساسنامه مرکز ملی فضای مجازی، این مرکز با هماهنگی سازمان برنامه و بودجه کشور به عنوان متولی تسهیم و توزیع بودجه طرح‌های کلان یا فرادستگاهی که به تصویب شورای عالی فضای مجازی رسیده و در این قانون برای آن اعتبار در نظر گرفته شده از طریق ابلاغ اعتبار یا سایر روش‌های مصوب شورای عالی یا قوانین کشور تعیین می‌گردد.

جدول ۱. سهم اعتبارات (هزینه‌های و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای) حوزه رسانه به تفکیک دستگاه و فصل^۱ (میلیون ریال)

ردیف	دستگاه/فصل	اعتبارات دستگاه/ فصل	درصد از فصل
۱	صداوسیما	۲۸,۳۵۰,۸۴۰	۸۳/۷۶
۲	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی*	۳,۵۴۲,۰۲۴	۱۰/۴۶
۳	خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)	۱,۷۵۰,۰۰۰	۵/۱۷
۴	شورای نظارت بر صداوسیما	۸۳,۴۴۰	۰/۲۵
۵	خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)**	۵,۲۰۰	۰/۰۱۵
۶	کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی	۷,۰۰۰	۰/۰۲
۷	خبرگزاری خانه ملت	۱۱۰,۰۰۰	۰/۳۲
	جمع کل	۳۳,۸۴۸,۵۰۴	۱۰۰
	فصل رسانه	۳۳,۸۴۸,۵۰۴	۲۴/۷۵ درصد از امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری***

مآخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۹ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۰.

* این مبلغ با احتساب یارانه برنامه حمایت و ارتقای مطبوعات، به مبلغ ۱,۸۸۵,۰۰۰ میلیون ریال است.

** شایان ذکر است که خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا) دستگاه مستقل نبوده و از محل اعتبارات جهاد دانشگاهی و در قالب کمک (به مبلغ ۴۶۰,۰۰۰)، از ردیف ۱۱۳۶۲۴ (جهاد دانشگاهی) بودجه آن پرداخت می‌شود، اما بودجه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آن از فصل رسانه پرداخت می‌شود.

*** اعتبارات پیش‌بینی شده برای امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور معادل ۱۳۶,۷۲۹,۷۱۶ میلیون ریال است.

۱. در این جدول صرفاً دستگاه‌هایی درج شده که اعتبارات خود را از فصل رسانه (۱۷۰۵۰۰۰۰۰۰) دریافت می‌کنند.

جدول ۲. تصویر اعتبارات سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران از ردیف ۲۸۳۵۰۰ در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ و مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۹ (میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان	هزینه‌های			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			جمع
		قانون سال ۱۳۹۹	لایحه سال ۱۴۰۰	درصد رشد	قانون سال ۱۳۹۹	لایحه سال ۱۴۰۰	درصد رشد	
۲۸۳۵۰۰	سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران	۱۹,۱۵۰,۰۰۰	۲۶,۱۹۰,۰۰۰	۳۶/۷۶	۱,۳۵۸,۱۷۰	۲,۱۶۰,۸۴۰	۵۹/۰۹	۲۸,۳۵۰,۸۴۰
								۳۸/۲۴

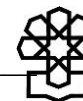
مأخذ: همان.

جدول ۳. تصویر کلی مجموع اعتبارات سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۳۹۹ (میلیون ریال)

شرح	قانون بودجه سال ۱۳۹۹	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ (پیشنهادی دولت) *	تفاوت اعتبار لایحه سال ۱۴۰۰ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۹	درصد رشد
اعتبارات هزینه‌ای	۱۹,۱۵۰,۰۰۰	۲۶,۱۹۰,۰۰۰	۷,۰۴۰,۰۰۰	۳۶/۷۶
اعتبارات تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	۱,۳۵۸,۱۷۰	۲,۱۶۰,۸۴۰	۸۰۲,۶۷۰	۵۹/۰۹
از محل تأمین معادل ۱۵۰ میلیون یورو از منابع عمومی بودجه با نرخ ۱۳۰,۰۰۰ ریال و ۱۲۰,۰۰۰ برای سال گذشته	۱۸,۰۰۰,۰۰۰	۱۹,۵۰۰,۰۰۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۸/۳۳ (ناشی از تفاوت نرخ ارز)
جمع کل	۳۸,۵۰۸,۱۷۰	۴۷,۸۵۰,۸۴۰	۹,۳۴۲,۶۷۰	۲۴/۲۶

مأخذ: همان.

*صداوسیما می‌تواند تا سقف ۲۸,۵۰۰,۰۰۰ میلیون ریال هم از محل تبلیغات بازرگانی درآمد داشته باشد.

جدول ۴. تصویر کلی اعتبارات شورای نظارت بر صداوسیما در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۹ (میلیون ریال)

جمع			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			هزینه‌ای			عنوان	شماره طبقه‌بندی
درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۰	قانون سال ۱۳۹۹	درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۰	قانون سال ۱۳۹۹	درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۰	قانون سال ۱۳۹۹		
۴۳/۳۶	۸۳,۴۴۰	۵۸,۲۰۰	۲۰	۱,۴۴۰	۱,۲۰۰	۴۳/۸۵	۸۲,۰۰۰	۵۷,۰۰۰	شورای نظارت بر صداوسیما	۱۰۱۰۵۰

مأخذ: همان.

جدول ۵. تصویر کلی اعتبارات سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ در مقایسه با قانون سال ۱۳۹۹ (میلیون ریال)

جمع			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			هزینه‌ای			عنوان	شماره طبقه‌بندی
درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۰	قانون سال ۱۳۹۹	درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۰	قانون سال ۱۳۹۹	درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۰	قانون سال ۱۳۹۹		
۴۰/۵۶	۱,۷۵۰,۰۰۰	۱,۲۴۵,۰۰۰	۶۰	۴۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۴۰/۱۶	۱,۷۱۰,۰۰۰	۱,۲۲۰,۰۰۰	خبرگزاری جمهوری اسلامی	۲۸۲۵۰۰

مأخذ: همان.

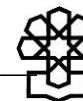
جدول ۶. تصویر کلی اعتبارات سازمان خبرگزاری دانشجویان ایران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ در مقایسه با قانون سال ۱۳۹۹ (میلیون ریال)

عنوان	هزینه‌ای			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			جمع	
	قانون سال ۱۳۹۹	لایحه سال ۱۴۰۰	درصد رشد	قانون سال ۱۳۹۹	لایحه سال ۱۴۰۰	درصد رشد	قانون سال ۱۳۹۹	لایحه سال ۱۴۰۰
خبرگزاری دانشجویان ایران ۱۱۳۶۲۴	۳۲۲,۴۰۰	۴۶۰,۰۰۰	۴۲/۶۷	۴,۰۰۰	۵,۲۰۰	۳۰	۳۲۶,۴۰۰	۴۶۵,۲۰۰

مأخذ: همان.

جدول ۷. تصویر کلی اعتبارات برنامه‌های فصل رسانه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ در مقایسه با مصوب سال ۱۳۹۹ (میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی (لایحه سال ۱۴۰۰)	عنوان برنامه	هزینه‌ای			تملك دارایی سرمایه‌ای			جمع	
		مصوب سال ۱۳۹۹	لایحه سال ۱۴۰۰	درصد رشد	مصوب سال ۱۳۹۹	لایحه سال ۱۴۰۰	درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۰*	درصد رشد
۱۷۰۵۰۰۳۰۰۰	برنامه تولید و پخش صداوسیما مراکز استانی	۵,۹۶۰,۰۰۰	۸,۱۷۰,۰۰۰	۳۷/۰۸	۰	۰	۰	۸,۱۷۰,۰۰۰	۳۷/۰۸
۱۷۰۵۰۰۴۰۰۰	برنامه تأمین و تولید در بستر فضای مجازی و شبکه‌های تعاملی	۱۲۹,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۳۹/۵۳	۰	۰	۰	۱۸۰,۰۰۰	۳۹/۵۳
۱۷۰۵۰۰۵۰۰۰	برنامه تأمین، تولید و پخش سیمای سراسری	۷,۷۲۳,۰۰۰	۱۰,۵۵۰,۰۰۰	۳۶/۶	۰	۰	۰	۱۰,۵۵۰,۰۰۰	۳۶/۶
۱۷۰۵۰۰۶۰۰۰	برنامه تولید و پخش صدای سراسری	۱,۳۱۰,۰۰۰	۱,۸۰۰,۰۰۰	۳۷/۴	۰	۰	۰	۱,۸۰۰,۰۰۰	۳۷/۴
۱۷۰۵۰۰۷۰۰۰	برنامه توسعه رسانه‌های شنیداری و دیداری	۰	۰	-	۱,۳۵۸,۱۷۰	۲,۱۶۰,۸۴۰	۵۹/۰۹	۲,۱۶۰,۸۴۰	۵۹/۰۹
۱۷۰۵۰۰۸۰۰۰	برنامه گسترش فعالیت‌های رسانه‌ای بیرون مرزی	۳,۰۸۰,۰۰۰	۴,۲۰۰,۰۰۰	۳۶/۳۶	۰	۰	۰	۴,۲۰۰,۰۰۰	۳۶/۳۶
۱۷۰۵۰۰۹۰۰۰	برنامه نظارت بر سازمان صداوسیما	۵۷,۰۰۰	۸۲,۰۰۰	۴۳/۸۵	۱,۲۰۰	۱,۴۴۰	۲۰	۸۳,۴۴۰	۴۳/۳۶
۱۷۰۵۰۱۰۰۰۰	برنامه تولید و انتشار خبر	۱۱۰,۰۰۰	۱۱۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۱۱۰,۰۰۰	۰
۱۷۰۵۰۱۱۰۰۰	برنامه انتشار نشریات سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی	۲۲۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۳۶/۳۶	۰	۰	۰	۳۰۰,۰۰۰	۳۶/۳۶
۱۷۰۵۰۱۵۰۰۰	برنامه حمایت و ارتقای مطبوعات*	۴۷۲,۰۰۰	۶۱۶,۰۰۰	۳۰/۵	۰	۰	۰	۶۱۶,۰۰۰	۳۰/۵

جمع		تملك دارایی سرمایه‌ای				هزینه‌ای			عنوان برنامه	شماره طبقه‌بندی (لایحه سال ۱۴۰۰)
درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۰**	قانون سال ۱۳۹۹	درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۰	مصوب سال ۱۳۹۹	درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۰	مصوب سال ۱۳۹۹		
۳۶/۷۸	۱۲۴,۹۹۷	۹۴,۸۵۰	-	۰	۰	۳۶/۷۸	۱۲۴,۹۹۷	۹۴,۸۵۰	برنامه هدایت تبلیغات و اطلاع‌رسانی	۱۷۰۵۰۱۸۰۰۰
۳۶/۰۷	۱,۲۹۰,۰۰۰	۹۴۸,۰۰۰	-	۰	۰	۳۶/۰۷	۱,۲۹۰,۰۰۰	۹۴۸,۰۰۰	برنامه تولید، تأمین و پخش خبر، گزارشات و مستندات خبری	۱۷۰۵۰۲۲۰۰۰
۵۶/۱۴	۹۲۳,۰۲۷	۵۹۱,۱۳۹	-	۰	۰	۵۶/۱۴	۹۲۳,۰۲۷	۵۹۱,۱۳۹	برنامه ساماندهی و توسعه رسانه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی دیجیتال	۱۷۰۵۰۲۳۰۰۰
۴۱/۴۶	۱,۴۵۰,۰۰۰	۱,۰۲۵,۰۰۰	۶۰	۴۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۴۱	۱,۴۱۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	برنامه تولید و انتشار خبر	۱۷۰۵۰۲۴۰۰۰
۳۰	۵,۲۰۰	۴,۰۰۰	۳۰	۵,۲۰۰	۴,۰۰۰	-	۰	۰	تولید، حفظ، معرفی و انتشار علم و فناوری	۱۷۰۵۰۳۰۰۰۰
۳۸/۴۶	۳۱,۹۶۳,۵۰۴	۲۳,۰۸۳,۳۵۹	۵۸/۹۹	۲,۲۰۷,۴۸۰	۱,۳۸۸,۳۷۰	۳۷/۱۵	۲۹,۷۵۶,۰۲۴	۲۱,۶۹۴,۹۸۹	جمع	

مأخذ: همان.

* در برنامه حمایت و ارتقای مطبوعات، مبلغ ۱,۸۸۵,۰۰۰ میلیون ریال هم به‌عنوان یارانه از محل تبصره «۱۴» اختصاص یافته است که در جدول شماره ۹ به آن پرداخته می‌شود.

** مجموع اعتبارات فصل رسانه با احتساب یارانه حمایت و ارتقای مطبوعات، ۳۳,۸۴۸,۵۰۴ میلیون ریال است.

جدول ۸. اعتبارات ردیف‌های متفرقه جدول ۷-۲ و جدول شماره ۹ برای فعالیت‌های رسانه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ (میلیون ریال)

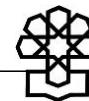
کد دستگاه	دستگاه اجرایی	عنوان	جمع اعتبار هزینه‌ای و عمرانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰
۴۹	وزارت ورزش و جوانان و سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران	اعتبارات موضوع درآمدهای تبلیغاتی ناشی از پخش مسابقات ورزشی	۱,۵۰۰,۰۰۰
۶۳	سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران	تأدیه بدهی سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران بابت خدمات سیگنال‌رسانی، ارتباطی و سرویس‌های دریافتی شرکت ارتباطات زیرساخت	۶۰۰,۰۰۰

مأخذ: همان.

جدول ۹. یارانه حمایت از مطبوعات از محل تبصره «۱۴» در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ در مقایسه با قانون سال ۱۳۹۹ (میلیون ریال)

عنوان	یارانه	
	قانون سال ۱۳۹۹	لایحه سال ۱۴۰۰
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، حمایت از مطبوعات*	۱,۵۷۰,۲۵۰	۱,۸۸۵,۰۰۰
	درصد رشد	۲۰/۰۴

مأخذ: همان.

منابع و مأخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور، ماده واحده و جداول کلان منابع و مصارف بودجه، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور، ماده واحده و جداول کلان منابع و مصارف بودجه، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.
۳. قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی، خردادماه ۱۳۹۶.
۴. گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۸، تهران، سازمان برنامه و بودجه کشور، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات، ۱۳۹۹.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۷۳۲۷

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور ۲۶. بودجه حوزه رسانه و ارتباطات
جمعی (صداوسیما، شورای نظارت، خبرگزاری جمهوری اسلامی و ...)

نام دفتر: مطالعات آموزش و فرهنگ (گروه رسانه و فضای مجازی)

تهیه و تدوین: سیدعلی محسنیان

همکاران: امین طیب طاهر، سیدیوسف مرادی

ناظران علمی: صادق ستاری‌فرد، مسعود فیاضی

اظهار نظر کننده: حسین محمدی‌احمدآبادی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه ۱۴۰۰

۲. رسانه

۳. صداوسیما

۴. رسانه‌های دولتی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۱۰/۱۳